

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури та мистецтв
Кафедра хореографії та музично-інструментального виконавства

Ігнатенко Карина Юріївна

**АМАТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ ЯК ОСЕРЕДОК ХОРЕОГРАФІЧНОЇ
ОСВІТИ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ**

Спеціальність: 024 Хореографія

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:

_____ Єременко О.В.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри хореографії та
музично-інструментального виконавства

СумДПУ ім. А. С. Макаренка

«__» _____ 2020 року

Виконавець

_____ Ігнатенко К. Ю.

«__» _____ 2020 року

Суми 2020

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Історичні основи виникнення педагогіки хореографії.....	5
1.1 Зародження хореографічної освіти в Західній Європі.	5
1.2. Витоки хореографічної освіти в Україні.	14
Розділ 2.Формування особистості на заняттях хореографією в аматорському хореографічному колективі.	18
2.1. Хореографічне мистецтво – як засіб естетичного та культурного виховання	18
2.2. Засоби та прийоми виховної роботи в танцювальному колективі	25
РОЗДІЛ 3. Особливості навчання руховим навичкам на заняттях хореографією в аматорському хореографічному колективі.	29
3.1. Аналіз вікових та індивідуальних особливостей дитини.	29
3.2. Принципи навчання в танцювальному колективі.....	34
3.3 Форми організації занять в танцювальному колективі	39
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

ВСТУП

Актуальність дослідження. Займаючи особливе місце в соціальному житті суспільства, хореографія є одним із своєрідних інститутів соціалізації людей, в першу чергу молодого покоління. Завданням хореографічної освіти дітей є не тільки розвиток творчого потенціалу дитини та формування професійної майстерності, а й виховання всебічно розвиненої особистості.

Станіславський вважав, що навчально-виховна робота повинна будуватися в двох напрямках, які можна розглядати тільки в тісній єдності. Одне - виховання ідейних і моральних якостей у кожного члена колективу, інше - вдосконалення професійно-технічних навичок.

Виховання гармонійно розвиненої особистості реалізується в його складових сторонах: розумовому, моральному, естетичному і фізичному вихованні. Ці сторони виховання тісно пов'язані між собою і взаємодіють один з одним; всі вони спрямовані на формування цілісної особистості.

Головним завданням виховання є формування любові до своєї національної культури, народної творчості, інтересу і розуміння краси навколишнього світу, спілкування. На основі любові до свого мистецтва народжуються патріотичні почуття, розширюється кругозір.

Важливо зазначити, хореографія як вид мистецтва спрямована не на маси, а звернена до особистості, до суб'єкта, що багато в чому визначає силу його емоційного впливу на особистість. Пластична виразність рухів у танці, по перше, відображає якість емоційного проживання, смислового наповнення рухів, а по друге, - це спроможність дитини передати іншій людині свої індивідуально пережиті смисли. Включаючись «всім тілом» в творчий процес, дитина імпровізує, знаходить внутрішню свободу.

Крім фізичного розвитку також зростає культура поведінки: у дитини формується поняття ввічливості, уваги до оточуючих їх людей, зростає інтерес до спілкування з однолітками та відчуття себе частиною колективу. Між дівчатками і хлопчиками починають складатися дружні відносини.

Культура поведінки помітно зростає як під час занять так і поза ними в звичайному житті.

Таким чином хореографічна освіта дійсно має велике значення у вихованні підростаючого покоління.

Об'єкт дослідження. Хореографічна освіта підростаючого покоління.

Предмет дослідження. Особливості хореографічної освіти підростаючого покоління в аматорському колективі.

Мета дослідження. Конкретизувати особливості хореографічної освіти в аматорському колективі.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно з'ясувати ряд завдань:

- Узагальнити наукову літературу з обраної проблеми
- Висвітлити історичний аспект хореографічної освіти
- Розкрити хореографічне мистецтво як засіб естетичного та культурного виховання підростаючого покоління.
- Охарактеризувати особливості виховання в аматорському танцювальному колективі.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури, педагогічні спостереження і узагальнення матеріалів по темі.

Практичне значення цього дослідження полягає у визначенні особливостей хореографічного мистецтва загалом а також процесу виховання і соціалізації дітей, використовуючи можливості хореографії, в розгляді засобів і прийомів виховної роботи, в рішенні освітніх завдань. А також в описі прикладу організації навчання в танцювальному колективі.

Структура роботи. Курсова робота представлена вступом, трьома розділами, висновком та списком використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. Історичні основи виникнення педагогіки хореографії

1.1 Зародження хореографічної освіти в Західній Європі.

Перші відомості про існування професійних танцівників відносяться до XII століття. Саме в Італії танець знайшов теоретичну розробку, визначилися його умовні форми, була вироблена термінологія.

Починаючи з XV століття вже відомі імена багатьох танцівників і вчителів танців. Найбільш знаменитим був Гульєльмо Ебрео да Пезаро який написав перший підручник бального танцю. Крім нього з'явилося ще кілька трактатів про танці. Найбільш значущим є трактат про «Мистецтво пляски і танцю» Доменікіно да П'яченца.

Автори підручників танцювали самі і навчали танцям інших. Розробляли танці для світських балів, ставили балети. При дворах можновладних князів Італії ці вчителі займали почесне становище. Виникло професійне навчання танцю. В цю епоху Мілан визначився як центр і школа танцю всієї країни.

Становлення класичного танцю як самостійної системи безпосередньо пов'язане з придворними балетами. Термін балет з'явився в другій половині XVI століття у Франції але його витоки йдуть у віддалені часи. Як новий сценічний жанр придворний балет був відкритий Бальтозаріні і отримав розвиток у Франції, Італії та інших країнах. З XVI століття починає складатися академічна школа, основоположниками якої стають італійські майстри Фабріціо Карозо і Чезаре Негрі, що видали відповідно підручники танцю "Танцівник" (1581 р.) і "Милості любові" (1604 р.). У цих працях дається опис основних рухів, комбінацій стрибків, турів, піруетів і кабриолів, наводиться їх класифікація [27].

Початком професійної освіти в Західній Європі прийнято вважати 1661 рік, коли Людовик XIV заснував академію танцю в Парижі. До її складу увійшло 13 найбільш досвідчених танцмейстерів. Вони зобов'язані були збиратися раз на місяць для обговорення нововведень в танцях, обмірковувати і вирішувати засоби їх вдосконалення, виправляти

зловживання і недоліки які є і можуть виникнути в практиці навчання, екзаменувати викладачів бальних танців, видавати їм дипломи. Це була спроба організувати свого роду цент балетного мистецтва.

Паризька академія танцю встановила загальнообов'язкові естетичні та технічні правила сценічного танцю які були розділені на три види: серйозний - праобраз класичного танцю, вимагав академічної стрункості виконання, краси зовнішньої форми, витонченості; комічний танець відрізнявся віртуозністю; полу характерний - пасторальні танці, фантастичні.

За сторіччя, з кінця XVI ст. професійний танець виконав великий шлях. У XVII ст. багаточисельні представники професійного танцю у Франції групуються наступним чином:

- 1) цехові майстри танцю - викладачі бального танцю і 13 академіків;
- 2) баладени - платні виконавці танців (від ярмаркових підмостків до придворних балетів);
- 3) віртуози італійської комедії dell`arte.

Еволюція танцю починається з П. Бошана. Він надав нову форму хореографії. Нові прийоми опрацьовувалися строгому дотриманню позицій *en dehore*, тобто розгорнутих назовні ніг. Покоління Бошана справила визначальний вплив на розвиток техніки танцю. Примножилися висота і розмах рухів, був заснований принцип рівноваги, який вимагає щоб стегна, коліна і ступні танцівника були розкриті і розгорнуті.

У другій половині XVII ст. розвиток балету був пов'язаний з ім'ям композитора Ж. Люллі. Він поклав початок національному оперному театру. Опера витісняє балет. Хореографія займає чільне місце в трагедіях Люллі, але втрачає самостійність. Композитор надав танцю жвавість, запропонував для балету ритмічну гнучкість мелодійного малюнка, зміну спокійних і живих темпів, нову музичну форму арії.

Мистецтво Люллі було прогресивним. При ньому масовий танець стає справжнім професійним мистецтвом. Від Люллі слід вести родовід сучасної

школи класичного танцю, який до середини XIX ст. іменувався серйозним або благородним.

XVIII ст. ознаменував розквіт просвітницької думки, а це викликало і підйом науки про балет. Уже перший рік нового століття приніс трактат Рауля Фейе "Хореографія, або мистецтво записи танцю" (Париж, 1701 г.), в якому були підсумовані досягнення французького балетного виконавства - школи П. Боша. У ньому були визначені правила виворотності ніг, п'ять вихідних позицій, перераховувалися рухи - прямі і відкриті, повороти, стрибки: *pas tombes, glisses, assembles, coupes, jetes, sissonnes, cabrioles, entrechats, pas de bourree*. Велика роль відводилась пластиці рук. Р. Фейе ввів в побут теорії і практики балету термін хореографія, який розуміється як запис танцю [31].

У 1728 році вийшла у світ праця Ж. Рамо "Учитель танців". У цій книзі було викладено вчення П. Бошана про п'ять основних позицій ніг і рухах і позиціях рук. Техніка танцю того часу включала в себе пірует і два тури, але частіше в один, іноді з прикрасою з *petit battemments*; тур в повітрі з заноскою, *entrechat-six*, більше напівповоротів, ніж повних турів. В цілому виходить танець, важкий для виконання своєї роздробленістю і зосередженістю, що вимагає великої напруги мускул. Театральний танець видозмінився під впливом двох основних чинників: прагнення до дієвого танцю і загострення впливу італійського віртуозного гротескового танцю з характерним для нього виконанням *entrechats*, піруетів, *jetes* вперед і назад. Багато танцівників запозичили ці рухи, збагачуючи свій танець.

Друга чверть XVIII ст. пов'язана з операми-балетами Рамо. Відмінні якості його музики - пластичність зразків, які знаходили відображення в музиці. Танцівником академічної школи Боша являвся Луї Дюпре. Він вважав за можливе порушити суворі академічні принципи і знайти деяку свободу в композиціях своїх танців. Його танець - це справжня гармонія. Він володів досконалою пластикою, особливо в адажіо. Карло Блазіс

засмучувався тому, що після відходу Дюпре класичний жанр прийшов в занепад.

Новатором техніки танцю у жінок була М. Камарго. Вона перша зрівнялася в танці з чоловіком, опанувала техніку заносок. Танець її був швидкий, легкий, сповнений веселощів і блиску. Вона танцювала тільки швидкі танці: *jetes battus*, *royales*, *entrechat*, які виконувала легко. Нова танцювальна техніка диктувала зміну костюма. Камарго вкоротила спідниці, що дало свободу рухам. М. Камарго і Л. Дюпре довели танець до межі віртуозності.

Оновлення традицій в балеті у другій половині XVIII ст. пов'язане з діяльністю О. Вестріса. Основою його виконавства є академізм. Він об'єднав в своєму танці віртуозність і надзвичайну виразність. Вестріс створив новий тип танцівника і нові форми танцю.

Техніка танцю Огюста Вестріса стала вершиною всього театрального танцю XVIII ст. і в той же час - початком чоловічої техніки XIX ст. Традиція тривала в учительській практиці Огюста Вестріса. Він був вимогливий у всьому, що стосувалося смаку, але м'який в судженнях і завжди визнавав обдарування.

В кінці XVIII ст. відбувся переворот як в образі танцівника, так і в характері жіночого танцю. Цьому сприяли античні "атитюди" Леді Гамільтон і танці С. Віган і його дружини. Новими стали постановка корпусу, загальна лінія танцівниці. Завдяки легкості тунік, які роблять тіло майже оголеним, лінія узагальнювалася, зм'якшувалася, втрачала виразну диференціацію, типову для XVIII ст. Новий легкий танцювальний костюм, звільнивши рухи рук і ніг, допоміг відчувати всю лінію в цілому. Крім того, з'явилося трико, легкі туфлі з низьким каблуком, полегшений костюм, що стимулювало техніку віртуозів [8].

Жіночий і чоловічий танець зрівнювалися в правах. Однак скоро розійшлися в *allegro*. Жінки піднялися на пальці, а чоловіки закріпили за собою високі стрибки і тривалі обертання.

Змінилася поетика жіночого танцю. Відійшла в минуле мереживна манера віртуозок типу Камарго. Танцівниці, які йшли на зміну, прагнули укрупнити масштаби пластики. Ведучий балетмейстер П'єр Гардель пом'якшував і поетизував строгий класицизм своєрідними передвістями романтичної стилістики. Танцівниці П. Гарделя освоювали пози *coisee*, *efface*, *ecartee*, поки ще далекі від академічної закінченості: нога, піднімаючись вперед, в сторону, назад була м'яко зігнута. Жіночий танець ширше опанував простором. Руки, розкриті в сторону, підняті над головою допомагали руху. Серед виконавців нового стилю була Марі Гардель, дружина П. Гарделя. Вона володіла невимушеністю, легкістю, досконалою технікою.

Оновився і чоловічий танець. Він зайняв більш скромне місце, ніж в балетах XVII ст. Змінилися його форми. Серйозний танець поступився в віртуозності деміхарактерному. У ньому не було високих, що підкорюють простір стрибків, він не відзначався числом і швидкістю піруетів. Але розвиваючись в техніці партерній, близькою жіночому танцю, він відрізнявся від неї гордовитою і суворою статтю, втілював образ великої сили там, де жіночий танець передавав в схожих рухах ніжність, таємність, сором'язливість.

З другої чверті XVIII ст. до національного самовизначення кинувся і балет Данії. У 1754 р. А. Комо організував при театрі в Копенгагені танцювальні класи, які в 1771 р. були П. Лораном реорганізовані в школу.

До кінця XVIII ст. безліч місцевих балетних шкіл виникає в Польщі. У них під керівництвом іноземних вчителів виховувалися кадри, які становлять основу балетних труп. Серед найзначніших слід назвати театр і школу в Гродно, засновані в 1728 р. при дворі графа Антоніо Моценхауза, засновником її і педагогом був француз Франсуа-Габріель Леду.

На початку XIX ст. - виявляються якісно нові форми *pas de deux*, *pas de trois*, позначалися контури варіації. Підвищується майстерність танцівниць.

Чоловічий танець якісно змінюється в балеті преромантизму. Реформу преромантизму здійснювали такі хореографи, як Доберваль, Дідло, Блазіс.

Мистецтво преромантизму було повно протиріч, які вплинули і на балетний театр. Преромантична реформа танцю полягала в придбанні легкості і блиску. Піруети знаходили порив, до них приєднувалися стрімкі стрибки. Стрибок Вестріса старшого з місця вгору, прикрашений заносами, вінчав досягнення колишньої школи. Вестріс молодший ввів стрибки з розбігу вдалину. Вони розсікали простір сцени. Такі стрибки підготували академічний танець XIX ст.

До початку XIX ст. склалися основні форми танцю, якісно змінився чоловічий танець, який тепер відрізнявся віртуозністю; наростала техніка і жіночого танцю. Він за ці роки перейняв від чоловічого багато рухів і перш за все відкривання ноги на 90° . Крім того, танцівниці XVIII ст. підготували і частково здійснили підйом на кінчики пальців, який визначив повітряний вигляд романтичної героїні. Одночасно із зародженням нового вигляду танцівниці, виникають і нові професійні прийоми.

Сам термін класичний танець виник лише в другій половині XIX ст. Книги Блазіса зібрали і систематизували здобуте балетним театром на рубежі століть. Вони підвели фундамент під нову практику танцю у викладацькому, виконавчому і постановочних аспектах.

Блазіс описав позиції ніг і положення тіла в багатьох вправах класичного танцю біля станка і на середині, розглянув позиції рук, відзначаючи, що руки повинні бути закруглені і пальці підняті. Для нього вже безперечні стали гідності широких стрибків, які перетинають за всіма напрямками простір сцени.

В світ вийшла книга 17-річного Карло Блазіса "Мистецтво танцю" в 1812 р. та підвела підсумок перелому в балеті. Новим був погляд на техніку обертання. Елементи нової техніки проникали в виконавське мистецтво танцівниць. Про рішуче оновлення хореографії свідчив дуетний танець. Учасники знаходяться ще на одній площині, в одному і тому ж русі.

Пальцева техніка ще сходила за акробатичний трюк, властива тільки гротескному танцю[10].

К. Блазіс привів в систему елементи нового жіночого танці; змінився зовнішній вигляд, різкість руху, що відкриває всю ногу до стегна. Його заслуга полягає в тому, що він будує систему там, де її не було, класифікує те, що до нього було безформною купою. В його працях у відбитому вигляді присутня його педагогічна діяльність, методи викладання.

У 1813 р була заснована Міланська Академія танцю, яка готувала виконавців для театру La Scala. Це була школа, в якій вгадувалися і розвивалися обдарування. Блазіс починав з сольних танців і поступово переходив, множачи число виконавців, до складних еволюцій кордебалету.

У 1937 р в російському перекладі були опубліковані уривки з книги Блазіса "Повне керівництво до танцю". У вступній статті Ю. Слонімський писав: "Ми зустрічаємося з чіткою структурною схемою питання про заняття танцем. Робота ніг, рук, голови, корпусу - все це розроблено Блазісом сумлінно і закріплено доданими малюнками". Для книги Казартелі замалював 57 поз, причому Блазіс позував для них сам[16].

Викладання танцю К. Блазіс засновував на геометричних схемах. Для цього він вивчав геометрію. Ідея нового методу виникла у нього в 17 років, "Перевірити алгеброю гармонію, точніше - геометрією рух".

К. Блазіс винаходить нові комбінації рухів, поз і па. Саме йому належить поняття арабеск як назва пози. Стилiстичні особливості поз, замальованих з самого К. Блазіса і його учня Е. Чекетті, це арабески і атитюди з вертикальним корпусом, спрямованими і схематичними руками. Коли учень за допомогою таблиці, яка завжди перебувала перед очима, засвоював лінійну будову танців, викладач переходив до заокруглення положень, надаючи їм пластичну досконалість і мальовничість, почерпнуті в процесі їх спостережень над художніми творами.

Таким чином, К. Блазіс створює ту педагогічну основу, на якій розвивалося вивчення класичного танцю аж до початку ХХ ст. Це - суворя

система занять, заснована на ретельному вивченні персональних рис кожного учня, його анатомно-фізіологічних властивостей; залізна дисципліна хореографічної освіти; чудова методика викладання, принцип поступового ускладнення уроків.

Початок XIX століття відзначається небувалим інтересом до танцю. Балет перестав бути монополією Паризької опери. Балетні театри організовуються в провінційних містах. Але еволюція танцювального мистецтва не обмежується розширенням сфери балету. Змінюються і засоби хореографії. Техніка танцю робиться загальним досягненням. Всі артисти і артистки французького балету успішно змагаються в технічних трюках, в пошуках нових танцювальних прийомів[4].

Антична туніка стала традиційною балетної одягом. З'явилося трико, а балетні туфлі позбулися каблуків. Зміна костюма спричинило появу нових танцювальних прийомів. Поруч з монополією балету - чоловіками - вирости і заявили про себе танцівниці, які стали конкурувати з ними.

Але вже до 20-их рр. XIX ст. підйом хореографії сповільнилося настільки, що сучасники заговорили про наростаючий криз. Талановиті реформатори хореографічного мистецтва до цього часу зійшли зі сцени. Паризька опера і провідні провінційні театри стабілізуються в своїх досягненнях.

Революцією в танці стала зміна стилю, внесена до французького танцю М. Тальоні і її батьком Ф. Тальоні.

Вперше за всю історію індивідуальний танець зміг втілювати ідеї мистецтва своєї епохи. Зіркою першої величини стала М. Тальоні. Вражала її легкість, новизна техніки, пуанти та підтримка партнером, великі пози. У танцях М. Тальоні крізь серпанок романтизму ясно проступали елементи зародження реалізму.

З оновленням техніки танцю була пов'язана реформа костюма. В цілому полегшений костюм розкріпачував тіло, стимулював техніку віртуозів, ноги вільно розгорталися вперед, убік, назад, витягувалися в лінію.

Руки округлювалися і витягувалися в усіх напрямках. Вони набирали силу, підтримуючи тіло в повітрі при стрибках, повідомляючи йому форс і регулюючи зупинки в піруетах. При цьому неминуче втрачалося дещо з танцювальної лексики XVIII ст. Техніка стрибка, розсуваючи простір сценічного майданчика в глибину в висоту, витісняла ефекти візерунчастої дрібної техніки партерного танцю.

Ф. Тальоні і М. Тальоні завершили переворот в техніці танцю і підготували нову техніку. І новий етап французької школи по справедливості вважається школою Тальоні.

Філіппо Тальоні, один з педагогів-новаторів, реформатор хореографічного мистецтва, домагався навченості, віртуозної техніки і легкості виконання. Головне, з його точки зору, - сильні ноги, правильно поставлений корпус, витончені і плавні руки. Цього можна добитися тільки щоденною і наполегливою працею. Він додав горду і скромну замкнутість виразними лініями класичного танцю у всій повноті його можливостей. Об'єм кожного уроку Ф. Тальоні був надзвичайно значний: 648 рухів у палки, потім цей екзерсис повторювався цілком на середині, після чого йшли підготовчі вправи до адажіо, саме адажіо і алегро. Урок розтягувався до трьох годин [23].

Таким наполегливим "нудним" і одноманітним, щодня повторюваним уроком вироблялися апломб і точність, виразність виконання. Ф. Тальоні в своїй манері освоїв і продовжив стиль французької школи - наукової хореографії вищої кваліфікації. Це був танець, повний гідності, який може виконувати лише мисляча людина. Всі досягнення техніки за ці роки збагатив танець інтелектуально. Зміну стилю, внесену Тальоні до французького танцю, сучасники розглядають як революцію.

В кінці XIX ст. італійські артисти виробили віртуозний стиль танцю, побудований на пальцевій техніці і складних обертах. Виникають нові різновиди обертальних рухів, намічаються перші елементи дуетного танцю: поряд з дрібними партерними па практикуються широкі різноманітні стрибки

і польоти. Швидко розвивається жіночий танець, чому сприяла його нова стилістика, в основі якої лежали мотиви античного живопису і скульптури. Вирішальним стає "положення на пальцях".

1.2. Витоки хореографічної освіти в Україні.

Українські вчителі з хореографії ХХ століття, розпочинаючи свою підготовку на тернах України мали структуру вищої педагогічної освіти яка складалась з вищих трирічних педагогічних курсів а також інституту народної освіти. Саме навчаючись в останньому, майбутні вчителі ознайомлювались з різновидами гімнастики (ритмічною, дихальною), ритмопластикою а також безліччю ігор під музику які допомагали дітям ознайомитись з хореографічною культурою. З перших часів вчителі хореографії відточували не лише ритмічні рухи й правильне виконання техніки але й значення цих рухів задля душевного та культурного виховання дитини. На тернах України в цей час існувало багато педагогічних курсів, де хореографи мали змогу підвищити свій рівень кваліфікації. Такі курси можна було відвідувати при інститутах народної освіти.

Саме на початку ХХ століття були створені перші навчальні заклади які готували спеціалістів з хореографічної освіти. Багата кількість таких закладів продовжує свою діяльність і в сьогоденні. Школа класичного танцю розпочала своє формування за часів Радянського Союзу маючи єдину систему хореографічної освіти.

Перших спеціалістів-хореографів почали навчати з 1946 року при Державному інституті театрального мистецтва імені Луначарського в Москві а також через 16 років хореографи мали змогу отримувати професійну освіту у Ленінградській консерваторії імені Н.А. Римського-Корсакова. До цього часу жоден вищий навчальних заклад не міг похизуватись спеціалістами з даного профілю, адже створення і викладання даного курсу мало досить вагомі проблеми в навчанні. Задля їх подолання були залучені найкращі педагоги, серед яких можна виділити Л.М. Лавровського, А.В. Шатіна, Т.С.

Ткаченко, М.І. Тарасова, Н.В. Чефранова, Ю.А. Бахрушина та багато інших. Саме ці люди розробили навчальну програму для спеціальності хореографічне мистецтво і вищих навчальних закладах, які є актуальними навіть у наші часи.

Першим в Україні почав викладатися класичний танець саме у 1967 році на культурно-освітньому факультеті Московського державного інституту культури з'явилась хореографічна спеціалізація на якій майбутні спеціалісти вивчали теорію та методику викладання класичного танцю [29].

До кінця століття у багатьох вищих навчальних закладах вже можна було отримати освіту за напрямом хореографічної культури. До них відносяться: Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, Полтавський національний педагогічний університет імені Володимира Галактіоновича Короленка, Сумський державний педагогічний університет імені Антона Семеновича Макаренка, Національний педагогічний університет імені Михайла Петровича Драгоманова, Ніжинський державний педагогічний університет, Бердянський педагогічний університет та інші.

Особливої уваги заслуговує факультет хореографії Сумського педагогічного університету імені Антона Семеновича Макаренка. Його історія розпочинається з 1978 року. В цьому році на філологічному факультеті було створено музично-педагогічне відділення під керівництвом відомого музикознавця В. Дубравіна. Для початку на відділенні вивчалися лише спеціалісти з музичних дисциплін. Першими офіційними деканами цього факультету стали М. Лазарев та М. Черниш, останньому з них випала нелегка задача керувати факультетом за умов соціальних змін.

Нарешті на початку XXI століття розпочинають свою діяльність спеціальності «хореографія» та «образотворче мистецтво». Завдяки стрімкому розвитку, появленню нових факультетів та відкриттю магістратури

за спеціальністю «музика» музично-педагогічний факультет розпочинає своє існування з новою назвою – факультет мистецтв. За заснування спеціальності хореографія у 2001 році можна подякувати заслуженим працівникам освіти України Тригубам Ірині Василівні та Станіславу Вікторовичу.

Завдяки професійній якості освіти кафедра створила і підтримує зв'язки з іншими вищими навчальними закладами зарубіжжя таких як університет Марії Кюрі-Складовської у Любліні, Гуманістично-природничий університет Яна Кохановського у Кельце. Поморська академія у Слупську, Музична академія Кароля Шимановського у Котовиці.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка один із багатьох навчальних закладів у якому можна отримати вищу хореографічну освіту в Україні. До їх числа входять 6 коледжів в таких містах як Ужгород, Калуш, Дніпропетровськ, Кам'янець-Подільськ, Київ, Житомир, 7 академій у Києві, Харкові, Луганську, Хмельницьку, 2 інститути у Чернігові та кривому Розі а також 22 університети у таких містах як Львів, Житомир, Київ, Луцьк, Кривий Ріг, Луганськ, Ніжин, Івано-Франківськ, Херсон, Бердянськ, Мелітополь, Одеса, Суми, Умань, Кіровоград, Полтава.

Вагомий внесок у розвиток мистецтва в Україні на початку ХХІ століття було внесено у кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка. У 2002 році був створений мистецький факультет, що проводить навчально-виховну і методичну діяльність з таких спеціальностей: музичне виховання та художня культура, образотворче мистецтво та графічний дизайн, хореографія та іноземна мова. Першим деканом цього факультету став Леонід Вікторович Бабенко.

На цьому факультеті у серпні 2003 року були створені три структурні підрозділи: художньо-графічне відділення з випусковою кафедрою образотворчого мистецтва та дизайну, хореографічне відділення з випусковою кафедрою хореографічних дисциплін, музичне відділення з двома відділами: музично інструментальний відділ з випусковою кафедрою музично-теоретичних та інструментальних дисциплін і вокально-хоровий

відділ з випусковою кафедрою вокально-хорових дисциплін та методи музичного виховання.

Основними вимогами до викладача-хореографа були: повна обізнаність в основних напрямках сучасної хореографії, володіння техніками та методиками сценічної майстерності, активна концертна діяльність, внутрішній розвиток та фізична стійкість. Головними завданнями які стояли перед кафедрою були впровадження української народної культури у дітей та молоді, виховання любові та пізнання мистецтва, підвищення кількості фахівців спеціальності «хореографія» які відповідають міжнародним стандартам.

Таким чином, якщо проаналізувати систему вищої освіти за фахом хореографія у вищих навчальних закладах України ХХ-ХХІ століття, можна дійти таких висновків:

- хореографічна діяльність розпочала свій розвиток завдяки посиленню уваги до мистецтва хореографії.
- Поява та розвиток нових хореографічних спрямувань таких як гімнастика, ритмопластика, рухливі ігри і танці викликало необхідність відповідної підготовки педагогів у цій сфері.
- Відокремлення українського народного танцю з предмету народно-сценічний танець у окрему самостійну дисципліну під назвою український народно-сценічний танець, викликало науковий інтерес до розвитку українського народного мистецтва.

Розділ 2.Формування особистості на заняттях хореографією в аматорському хореографічному колективі.

2.1. Хореографічне мистецтво – як засіб естетичного та культурного виховання

Основними складовими виховного процесу на заняттях хореографією є: емоційний розвиток і виховання, збагачення внутрішнього духовного світу; знайомство з історичними і культурними традиціями; зняття психологічних стресів і навантажень, виховання культури спілкування і поведінки; розумні й раціональні фізичні навантаження на організм дитини, яких так не вистачає сучасним дітям. Також слід зазначити і глибоке почуття радості, яке доставляє дитині рух у танці.

Танцювально-музичне виховання - це процес розвитку особистості, яка здатна не тільки зрозуміти, а й глибоко пережити, відчувати музику, так щоб вона надовго залишилася в емоційній пам'яті дитини, позначалася на його світовідчутті і поведінці. Тільки при такому сприйнятті мистецтво танцю розкриває свою художньо-етичну цінність, здійснює свої справжні завдання, добре сформульовані Л. С. Вигодським в його роботі "Психологія мистецтва": "Мистецтво є організація нашої поведінки на майбутнє, установка вперед" [5].

Мистецтво хореографії надихає своєю красою рухів, різноманітністю звуків та костюмів

Хореографія – це неймовірний світ красивих рухів, різнобарвних звуків, неповторних костюмів, все те, що можна поєднати в чудовий світ чарівного мистецтва. Ще з дитинства людина спостерігає за цим на балетних виставах, художніх альбомах і фільмах. Доктор Селія Спарджер, автор книги «Статура і балет», колишній консультант Королівського балету Англії, писала, що «балет є занадто складним засобом виховання постави, дисциплінованого і красивого руху, швидкої мозкової реакції і зосередженості, щоб обмежити його вивчення лише для небагатьох обраних»

. У системі додаткової освіти в Україні заняття хореографією мають велику роль. На уроках у дитини розвиваються не тільки навички виконання танців, а й закладаються норми поведінки у суспільному житті [12].

Вивчаючи хореографічну освіту дитина розвивається як фізично так і духовно. Не можливо не захоплюватись дитиною яка має балетну поставу. Але для того щоб досягти такого успіху потрібно багато часу і зусиль як самої дитини так і педагога який її виховує.

Важливо мати такі якості характеру як працьовитість, дисциплінованість та терпіння для того, щоб мати результати в хореографічному класі. Виховання подібних якостей у дитини це завдання педагога- хореографа, і саме від нього залежить успіх у подальшому розвитку учня.

Відповідальність – не менш важлива у житті людини, саме вона може змусити дитину яка займається хореографією, рухатись вперед.

Акуратність у виконанні хореографічних рухів, охайний вигляд зовнішності та форми переноситься на такий же гарний вигляд дитини як в школі так і в житті. Учні привчені до такого вигляду завжди виділяються своєю поставою, зачіскою і чистотою повсякденного одягу.

Не можна не акцентувати увагу на понятті етикет на уроках хореографії. Ви майже ніколи не побачите учня з хореографічного класу який не висловив би свою повагу до старшого відкривши двері чи пропустивши попереду, хлопці показують свою вихованість подаючи руку дівчині, або допомагаючи їй з сумкою чи портфелем як цього вимагає етикет. Завдання з яким хореографія справляється дуже добре є виховання якості уваги і турботи до оточуючих.

Хореографічне мистецтво збагачує дитину багатьма цінними якостями. Можна навіть сказати, що заняття саме цим видом мистецтва надає таких відчуттів, яких людина не отримала б з будь-яких інших джерел.

Навчання в танцювальному колективі направлено перш за все на виховання творчої особистості. Таким чином дитина виховується як всебічна

і гармонійно розвинена особистість. Педагог-хореографі – це саме та людина яка за допомогою естетичного виховання формує та розвиває у своїх учнів потребу в пізнанні мистецтва, щирої любові до нього та хорошого смаку.

Виховна робота в художньому колективі загалом це нелегкий процес і дуже багатогранний. До нього входить реалізація широкої програми організаційно-педагогічних та художньо-виконавських заходів. В своїй практиці кожен педагог-курівник має власну логіку, принципи і закономірності реалізації. Без їх пізнання та критичного аналізу неможлива організація навчальної, художньо-творчої, освітньо-репетиційної діяльності, а також неможливе забезпечення педагогічного процесу в цілому [19].

Особливість виховної роботи в аматорському хореографічному колективі полягає в правильному поєднанні педагогічних, художньо-виконавських і соціальних моментів в її проведенні та забезпеченні. Першочерговими завданнями педагога є формування світогляду у дитини, розвиток як художній так і естетичний а також виховання високої моральної культури. Ці зусилля педагог виконує із залученням учнів в художньо-виконавську діяльність а також організовуючи навчально-творчу роботу. Перше з чого починається виховання дитини в хореографічному колективі це навчання виконавської майстерності. Наступним кроком є формування дитини як особистості, що включає в себе розвиток її цивільних та морально-естетичних якостей, пізнання та розуміння культури.

Батьки прагнуть щоб їх діти займалися хореографією задля того щоб зміцнити здоров'я та фізичний стан дитини, щоб розширити їх кругозір як культурний так і художній, а також розвинути естетичний смак. Через це кожна дитина індивідуально відноситься до занять, індивідуально сприймає і запам'ятовує інформацію, виконує саме те що її приваблює та цікавить.

Виховна робота в аматорському хореографічному колективі повинна проводитися систематично, бажано без зміни графіку чи умов, це допоможе прийти до позитивних результатів. Важливо пам'ятати, що всі діти в колективі мають різний рівень культури і виховання саме це є

першочерговою проблемою виховної роботи. Зосередити інтереси їх разом це непросте завдання. Педагог-хореограф повинен проявляти чуйність, тактовність, знаходити індивідуальний підхід до кожної дитини окремо. Керівнику доводиться зацікавлювати дітей на стільки щоб кожна могла показати свої можливості та перспективи подальшого розвитку й успіху. Хореограф повинен проявляти симпатію, чуйність до радощів і прикростей своїх учнів, розуміти складнощі у житті. Важливо розуміти які саме взаємини виникають між дітьми. У дитини повинно сформуватись поняття того, що важливим і обов'язковим є кожне заняття. Лише поважна причина може звільнити її від відвідування заняття з хореографії. Справа навіть може бути не в тому чи вплине цей пропуск на їх успіх, а в тому, щоб з дитинства виникало поняття боргу. Якщо вона вже почала займатися хореографічним мистецтвом то це потрібно робити сумлінно. Для того щоб в дорослому житті людина не була незібраною потрібно виховувати дисципліну з малечку та вчитись не кидати розпочату справу на півдорозі, а допомогти з цим має педагог який вміє вистроїти свої заняття за принципом інтересу. Дитині потрібно завжди пізнавати щось нове: рухи, танцювальні комбінації, етюди, хореографічні постанови, цікаві заходи. Це обов'язково повинно викликати позитивні емоції які вплинуть на настрій дитини та її естетичний розвиток.

За допомогою занять хореографією дитина може позбавитись деяких негативних психологічних факторів. Передусім це комплекси щодо рухів, ходи або навіть поведінки. Педагог має навчити учнів співпереживати один одному, не тільки висловлювати свою точку зору але й підтримувати точку зору інших, виховувати в собі порядність та поняття честі.

Кожен сумлінний педагог відданий своїм учням, він любить їх усією душею, спостерігає та турбується за успіхи та падіння вихованців. Це людина яка завжди докладає всіх зусиль не шкодуючи ніякого часу. Досвідчений педагог, люблячий своїх учнів, завжди буде сприяти їх таланту на протязом всього творчого зростання. «Адже виявлення і виховання молодих талантів, передача їм своїх навичок і знань, а потім сприяння їм в подальшому

творчому зростанні і є почесний обов'язок педагога-хореографа. І в цьому ми, хореографи, повинні надавати один одному посильну допомогу» [2].

Таким чином, на основі вивчення зазначених літературних джерел, можна зробити висновок, що заняття хореографією є засобом естетичного і культурного виховання дітей і підлітків.

Важливу роль в навчанні грає виховання громадянина і патріота, здатного до естетичного самовизначення, розкриття талантів молодих українців, які дають можливість реалізуватися творчої особистості, а також підготовка їх до життя в багатонаціональній державі, з культурним, етнічним і релігійним різноманіттям. І, головне це надання свободи культурного вибору - що і є умовою розвитку стабільності та громадянської злагоди в нашому суспільстві. Навчання мистецтву в об'єднаннях додаткової освіти художньо-естетичної спрямованості є важливим кроком соціалізації в житті школяра. Українська педагогічна система проявляє виняткову турботу про те, щоб підростаюче покоління отримало естетичне виховання, на все життя набуло «почуття прекрасного».

Учні постійно спілкуються з різними видами мистецтва, але без цілеспрямованого педагогічного керівництва, ефект виховного, естетичного, пізнавального впливу часто виявляється незначним [13].

Мистецтво не може більше залишатися якимось побічним, другорядним засобом впливу на учнівську молодь, адже саме воно є тією гармонійною частиною духовного багатства особистості, яка розвиває в ній почуття істинно людські: естетичні, інтелектуальні, моральні. Специфічність естетичного виховання в тому, що воно формує в учнів розуміння краси, витонченість і загостреність світосприймання, духовні потреби і інтереси, емоційно-естетичне ставлення до дійсності і мистецтва, розвиває творчі здібності. Соціалізація будь-якого освітнього процесу спирається на освітньо-виховні функції педагогіки мистецтва [33].

Складно переоцінити їх роль у становленні людини, який повинен стати повноцінним членом суспільства, культурної особистістю. Рівень

культури визначається прилученням до культурної спадщини, ступенем розвитку індивідуальних здібностей. Одним з факторів успішної соціалізації є комплексний освітній простір. З точки зору педагогіки мистецтва воно визначається як колективно-культурні, морально-етичні, художньо-естетичні та духовні умови існування і діяльності, які надають вирішальний вплив на формування і розвиток особистості.

Додаткова освіта - це ключова ланка в системі позаурочної роботи, так як саме тут є найбільш оптимальні можливості для формування юного громадянина, його соціалізації, розвитку творчих здібностей і прилучення до світу прекрасного.

Соціалізація в додатковій освіті спрямована на соціальну підготовку дітей і відображає різноманіття напрямків предметно-практичних занять, пов'язаних з правом вибору.

Виховання мистецтвом дає духовно-моральний розвиток особистості, зміцнює соціальну солідарність, толерантність, довіру до співгромадян, суспільству, державі.

Хореографія, будучи синтетичним мистецтвом, з'єднує в собі пластику, гімнастику, музику, акторську майстерність і, безсумнівно, впливає на розвиток художнього смаку, виховання дитини, а також задовольняє необхідні потреби в русі.

Заняття спрямовані на оздоровлення і загальний фізичний розвиток дітей, поліпшення і корекцію фізичних якостей, виховання акторських навичок, освоєння танцювальних стилів. Вони дають дітям досвід взаємодії з навколишнім світом, творчу самореалізацію, допомагають зрозуміти загальнолюдські цінності і національні особливості, забезпечують спільне продукування художніх цінностей і, звичайно показують значимість української культури. Це досягається наступними засобами: вивченням танців народів світу і народного костюма, освоєнням сучасних стилів танцю, спільними виступами на конкурсах і фестивалях, відвідинами концертів. Правильно організоване танцювальне середовище дозволяє вирішувати

широке коло завдань психофізичного розвитку та проблем соціалізації дітей, благотворно впливає на формування колективу, виховання толерантності, доброзичливого ставлення до людей. Танець розвиває впевненість і самоповагу, покращує сприйнятливність, розуміння, здатність до оцінки інших. Першочерговим завданням є формування в дитині естетичного смаку та покращення фізичного стану та здоров'я. Гарною формою дозвілля для дітей є заняття хореографією. Саме почуття відповідальності, виховане в дитині, буде рухати її вперед.

Гнучкість додаткової освіти дітей як відкритої соціальної системи дозволяє забезпечити умови для формування лідерських якостей, розвитку соціальної творчості, формування соціальних компетенцій. Даючи визначення змісту, будь то, музична п'єса, мальовнича картина, вірш, танець та інше, школяр неминує асоціює все з колом людських емоцій, зокрема тих, що були усвідомлені ним самим. Відбувається дуже важливе в художньому вихованні досягнення: встановлення асоціативних співвідношень музичних, живописних, поетичних, танцювальних, театральних явищ з власним соціальним життєвим досвідом.

Таким чином, навчання в об'єднаннях додаткової освіти - це процес соціалізації дитини, який визначається спілкуванням з однолітками, педагогами, батьками. Тут росте людина має різноманітні можливості для самореалізації, мотивації на пізнання, знаходить індивідуальність, домагається визнання, відчуває себе соціально значущим. Саме в найрізноманітніших видах діяльності і заняттях мистецтвом людина може творчо розкрити в собі ті соціальні якості, які він придбав у процесах своєї соціалізації.

Узагальнюючи педагогічний досвід, аналізуючи життєві ситуації, спираючись на науково - методичну літературу, слід зазначити що, заняття дітей в танцювальному колективі є важливим засобом соціалізації особистості.

2.2. Засоби та прийоми виховної роботи в танцювальному колективі

Існує багате різноманіття засобів виховної роботи і всі вони залежать від спрямованості і характеру творчої діяльності колективу. Їх можна умовно розділити на основні, додаткові і художньо-естетичні. До основних засобів відносяться: уроки, лекції, бесіди педагога з учнями, концерти, конкурси та фестивалі, перегляди фото- і відео- матеріалів, знайомство з творчістю майстрів хореографії. Подібною роботою можна охопити весь танцювальний колектив під час занять хореографією, репетицій. Додаткові засоби включають: колективні або індивідуальні відвідування різноманітних вистав, фільмів, дискотек, але такі заходи слід проводити у вільний і зручний для дітей час. До форм художньо-естетичної самоосвіти можна віднести: самостійне вивчення історії та теорії музики, балету, читання тематичних книг не тільки по хореографії та й з інших видів мистецтва з певною цільовою установкою на розширення своїх знань в області хореографії.

Розглянемо деякі засоби і прийоми виховної роботи:

1. Лекції про мистецтво. (Педагог, перед тим як розпочинати роботу над постановкою, розповідає дітям про історію, на основі якої робиться постановка, про побут, костюми, традиції, про образи і характери, про мотиви їх дій та інше. Весь цей матеріал педагогу потрібно підготувати для дітей на доступній для них мові, гарно буде з показом барвистих ілюстрацій, а також піднести матеріал емоційно, виразно).

2. Бесіди. (Сюди можна віднести перегляд спеціальних фільмів, прослуховування музики. Перегляд усім колективом зближує дітей і педагога. Таким чином може з'явитися загальна тема для розмови, в якій керівник здатен розумно і тактовно спрямувати дітей в русло правильних міркувань. Потрібно аналізувати виступи дітей на концертах та інших заходах . При цьому педагог-керівник зобов'язаний акцентувати увагу як на позитивних, так і на негативних моментах виступу. Важливо приділити увагу кожному учню індивідуально, враховуючи його особисті риси характеру.

Вчасно сказане добре слово, прояв підтримки або схвалення багато в чому допоможуть розкритися здібностям дітей) [9].

3. За виховну функцію відповідають також і органи самоврядування – так звані лідери в групі або їх ще називають старости. Якщо учні в колективі мають єдину, привабливу для всіх мету це об'єднує колектив, налаштовує на загальний творчий ритм.

4. Підтримка традицій. (Велику роль відіграють традиції, яких в колективі може бути безліч: це і посвята в танцюристи, і перехід з молодшої групи в старшу, та інше).

5. Виховання дисципліни. (Дисципліна прищеплює навички організованості на заняттях, виховує активне ставлення до них. Педагог повинен виховувати в дітях повагу до спільної справи, здатність підпорядкувати приватне громадському. Усвідомлена дисципліна - це дисципліна внутрішньої організованості особистості і цілеспрямованості. Зовнішня дисципліна створює передумови до внутрішньої самодисципліни. Завдяки самодисципліні діти стають зібраними, більш уважними на заняттях, вони починають швидше і чіткіше виконувати поставлені цілі і завдання). Дисципліна - це фактор якості організації мистецького та навчально-виховного процесу [15].

Наскільки вміло педагог використовує весь комплекс своїх професійних і педагогічних знань, настільки залежить вся виховна робота з дітьми, їх активність на заняттях та інших заходах. Треба зауважити, що у будь-якому колективі повинен бути порядок, якому підпорядковуються всі діти. Відсутність дисципліни, яка може порушувати розвиток колективу, - завжди перешкода для творчості. «... Існує один засіб - залізна дисципліна. Вона необхідна при всякій колективній творчості »- писав К.С. Станіславський. Там, де навчання має професійну основу, дисципліна приносить велику користь в моральному і моральному вихованні. Для педагога важливо проявити граничну строгість до самого себе. Сюди

відноситься строгість до своєї дисциплінованості, до своєї зовнішності, до свого душевного стану перед зустріччю з дітьми в класі [37].

Педагогу дуже допомагає журнал відвідуваності для гарної організації занять. Це інша сторона виховання, яка дисциплінує і дуже добре впливає на дітей психологічно.

6. Постановки номерів на різноманітні сучасні теми. (Вони можуть підштовхнути дітей на зустрічі з цікавими людьми, а також до читання сучасної літератури чи наприклад відвідування музеїв та інше).

7. Концертна діяльність. (Велику виховну роботу грають творчі звіти, участь в конкурсах, фестивалях, обмін досвідом між колективами і творча допомога один одному).

8. Проведення вечорів відпочинку. (Спільна участь дітей і батьків в «капусниках» і «вогниках»).

9. Зайнятість в репертуарі. (Виховним моментом може стати повна зайнятість кожної дитини в усьому репертуарі колективу. Це є стимулом для занять, так як діти знають, що ніхто з них не залишиться в стороні).

10. Вивчення народної культури. (Велику користь в художньому вихованні дітей принесе вивчення танців інших народів, виховання толерантності).

11. Вивчення танцювального і музичної спадщини. (Постановка хореографічних творів, які мають свою історію в хореографії, має великий естетичний вплив на дітей. Але потрібно не забувати про можливості виконавців. Неприпустимо спотворення задуму номера, спрощення танцювальної лексики. І в тому випадку, якщо педагогу вдасться втілити в життя такий задум, то він зобов'язаний пам'ятати та вказати, хто є автором постановки і хто підготував номер в даному колективі) [11].

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що заняття дітей в хореографічному колективі є чудовою нагодою для їх виховання, так як:

1. Танцювальна діяльність організовує і виховує дітей, розширює їх художньо-естетичний кругозір, привчає до акуратності, підтягнутості.

2. Займаючись в танцювальному колективі, в дитині розвивається особливе відчуття відповідальності адже це спільна справа з іншими вихованцями колективу і педагогом, вони вчаться чітко розподіляти свій вільний час, організовано та чітко продумувати свої плани.
3. Заняття допомагають виявити найбільш обдарованих дітей, які, можливо, в подальшому присвятять свою долю професійного мистецтва.

Таким чином, вивчаючи науково - методичну літературу і аналізуючи практичний досвід, можна виявити засоби і прийоми виховної роботи в танцювальному колективі.

РОЗДІЛ 3. Особливості навчання руховим навичкам на заняттях хореографією в аматорському хореографічному колективі.

3.1. Аналіз вікових та індивідуальних особливостей дитини.

Педагог-керівник хореографічного колективу постійно стежить за фізичним розвитком і естетичним вихованням дітей, з тим, щоб вони були всебічно підготовлені до танцювальної діяльності. Основа цього педагогічного підходу лежить в тому щоб сформувати любов до своєї національної культури, народної творчості, інтересу і розуміння краси навколишнього світу, спілкування. Досягнення фізичної досконалості це важлива частиною виховання на уроках хореографії.

Для того щоб процес виховання проходив успішно, потрібно розуміти вікові та індивідуальні особливості дитини. До вікових особливостей слід відносити саме фізіологічні або психологічні особливості в характері особистості на різних етапах вікового періоду.

Неперервний зв'язок з віковими особливостями мають й індивідуальні властивості дитини, її риси характеру, особисті інтереси які характерні для кожної дитини і значно відрізняються у кожної окремої особистості.

Віковий розподіл виглядає так:

- від народження до року - дитячий вік,
- від року до 3-х років – перед дошкільний вік,
- від 3-х до 6-ти років - дошкільний вік,
- від 6-ти до 12-ти років - молодший шкільний вік,
- від 12-ти до 15-ти років - середній шкільний вік (Підлітковий),
- від 15-ти до 17-ти років - старший шкільний вік (Юнацький).

Від народження до дошкільного віку дитина може займатися хореографією, тому що в цілому мозок дитини починає функціонувати близько до дорослого, особливо від 3х до 6-ти років. Згідно з досліджень вікової психології ми маємо данні, що у дошкільному віці дитина вже здатна

засвоювати інформацію яку вона отримує за умов систематичного навчання. Але не можна ігнорувати той факт, що кожна дитина індивідуально розвивається, тому можуть існувати деякі відхилення у розвитку мозку і всього організму, це може бути випередження або відставання навіть у дітей одного віку. Важливо не забувати і про відмінності між різними статями. Відомо, що у своєму розвитку хлопці відстають від дівчаток на рік – півтора, незважаючи що їм обом може бути однакова кількість років [7].

До 6-7 років в мозку дитини формується поняття протилежної статі. Діти цього віку виявляють стійкість, життєрадісність, безпосередність та гарний настрій незважаючи ні на які обставини. Діти здатні відчувати насолоду і переживання від сприйняття прекрасного. На цьому етапі з'являється потреба в зовнішніх враженнях, слуханні різноманітної музики, у відвідуванні концертів, кінотеатрів, після чого дитина частіш за все починає зображувати побачене. Важливе місце в цьому віці займає гра -це психологічна потреба осмислення нових знань через ігри. Хореографія, будучи синтетичним мистецтвом, з'єднує в собі пластику, гімнастику, музику, акторську майстерність і, безсумнівно, впливає на розвиток художнього смаку, виховання дитини, а також задовольняє необхідні потреби в русі.

Віковий рубіж 8-9 років, - один з найцінніших етапів в житті дітей. Надзвичайна рухливість, наслідувальна активність, сенситивності дитини цього віку говорять про колосальні потенційні можливості його розвитку. У той же час, діти молодшого шкільного віку відрізняються швидкою зміною настрою, стомлюваністю. Вони погано володіють своїм тілом, у них не розвинена координація. Необхідно враховувати особливості молодшого шкільного віку, щоб програма засвоювалася успішніше. У молодших школярів зростає швидкість рухів, але точність їх ще недостатня, залишаються ще "зайві", неусвідомлені рухи. Діти недостатньо добре розрізняють і запам'ятовують зовні подібні фізичні вправи, руху; диференціюють їх за основними параметрами управління гірше, ніж в більш

старшому віці. Ускладнює навчання і засвоєння рухових навичок те, що в молодшому шкільному віці мислення, розподіл і переключення уваги знаходяться ще в розвитку. У цей період необхідно працювати над точністю, спритністю і координацією рухів, щоб в процесі інтенсивного росту дитини не виникло диспропорції в управлінні руховим апаратом. Незграбність рухів може бути причиною сором'язливості, боязкості, невпевненості в собі в старшому віці, що, в свою чергу, заважає соціальній адаптації дитини. У молодшому шкільному віці важлива профілактика порушення постави, так як цей вік найбільш схильний до негативного впливу факторів середовища в силу незавершеності окостеніння хребта, недостатньої сформованості м'язового корсету і адаптації до тривалого сидіння за партою. Формування правильної постави важливо для зміцнення загального здоров'я дітей, так як захворювання серцево-судинної і дихальної систем серед школярів взаємопов'язані з порушенням їх постави. Велике значення для корекції таких дітей має колективна діяльність. Її головний зміст полягає в поступовому, особистісно-орієнтованому, гуманістичному освоєнні танцювального мистецтва в умовах групи.

У 10-12 річному - віці відбуваються якісні і структурні зміни головного мозку (він збільшується). Також зміни можна побачити і в нервових процесах таких як збудження і гальмування. Виявляється самостійність, (дитина вже бажає робити важливі речі самостійно, без допомоги батьків чи дорослих, саме тому для неї важлива підтримка), стриманість (вміння підпорядковувати свої бажання загальним вимогам), наполегливість і впертість (бажання досягти результатів, навіть якщо не розуміють всіх складнощів які можуть виникнути для досягнення поставленої мети). Слабкі сторони в фізіології дітей цього віку - швидке виснаження запасу енергії в нервових тканинах, тому час занять спочатку слід розпочинати з невеликого часового навантаження від 25-30 хвилин до 60, а потім і до 90 хвилин. Фізична підготовка дітей молодшого шкільного віку має так особливість як гнучкість, у них підвищена еластичність клітин. Розвиток м'язового апарату

ще не відбувається швидко тому всі рухи які потрібно виконувати дрібно й точно складно даються дітям 10-12 років. Обсяг та складність танцювального матеріалу потрібно розраховувати враховуючи можливості кожної індивідуальної дитини. Перш за все потрібно поставити правильну поставу, навчити чітко орієнтуватися в просторі, розпочинати відточувати ритміку і приділити увагу музичності. Діти 10-12 років, - ранній підлітковий вік. У цей період відбувається становлення особистості, її дорослішання. Відбуваються гормональні зміни в організмі. У той же час, дитина здатна розуміти більш серйозні проблеми і вчитися адекватно реагувати на них, самостійно приймати рішення. Діти вміють слухати музику, швидше запам'ятовувати рухи. Танцювальна діяльність - це залучення учасників танцювального колективу через живе виконавство до культури рухів, гармонійності, пластичної виразності, динаміці, темпу, ритму руху. Послідовне навчання мистецтву класичного і народного танцю сприяє освоєнню різноманітних танцювальних умінь, навичок, художньої виразності та розвитку творчих здібностей. Крім того, в колективі формується толерантність один до одного, висока мотивація до виправлення своїх недоліків, розвиток самовиховання, самоосвіти. Колективні вимоги до кожного учасника спільної праці закладають базові властивості особистості [18].

У віці 13-14 років - відбуваються швидкі зміни в організмі. Дитина починає дуже швидко рости. Через інтенсивне зростання скелета і м'язів відбувається перебудова моторного апарату, через це дитина стикається з проблемою в порушеннях координації рухів. Через це розвиток нервової і серцево-судинної систем не завжди встигає за таким інтенсивним зростанням, таким чином якщо дитина буде перенавантажена вона може знепритомніти.

Підвищується збудливість нервової системи під впливом посиленого функціонування залоз внутрішньої секреції. У середньому шкільному віці у дитини можна простежити дратівливість, образи на оточуючих, запальність, різкість (найскладніше те, що дитина може сама не розуміти що з нею

відбувається або що спонукає їх на ту чи іншу реакцію). Дитина починає процес самоствердження та прагнення до самостійності – це так зване бажання бути дорослим [29].

Щодо емоційного стану, тут можна побачити як змінюється сила почуттів дитини, і з'являються труднощі в управлінні ними. «Нехай ваш вихованець буде йоржистим, непокірним, свавільним - це незрівнянно краще, ніж безмовна покірність, безвольність. Безвольність, нікчемність - рідна сестра підлості». Емоційні переживання стають більш сильними, діти довго пам'ятають образу і несправедливість.

Для дітей 13 -14 років заняття можна проводити 3 рази на тиждень, тривалістю до 1,5 години. На цьому етапі педагог може вже давати більш складні комбінації, танцювальні рухи, та розпочинати більш масові та об'ємні роботи над постановкою номерів. Підлітки 13-14 років, - мають глибоку сприйнятливості і підвищену чутливість. Тут є дуже важливим допомогти і направити розвиток особистості, дати правильні життєві орієнтири. Дітям подобаються швидкі ритми, сучасні напрямки танцю. На цьому етапі навчання танцювальні імпровізації під музику, сюжетно-рольові, музично-танцювальні ігри є найважливішими формами роботи, тому що розвивають творчу фантазію і рухову активність дітей. Велике значення мають концерти, які об'єднують дітей, створюють атмосферу свята і радості, сприяють підвищенню самооцінки і соціалізації особистості.

Вік 15-17 років - характеризується інтенсивним розвитком м'язів та фізичної підготовки дитини, а також значним розвитком мозку. В юнацькому віці діти більше готові до фізичного і розумового навантаження. На цьому етапі у підлітків формується світогляд, вони починають розуміти себе, свої інтереси, смаки та загалом сенс життя. Дитина вперше замислюється над вибором майбутньої професії. Вона хоче виділитися з загальної маси та бути поміченою. З'являється самостійність в міркуваннях. Юності властиво стан закоханості, життєрадісності, впевненості в собі. Заняття з хореографії

повинні будуватися з повним навантаженням. Педагог може найбільш здатним довіряти проведення занять в молодших класах [21].

Отже, для успішної роботи педагог-керівник повинен розбиратися в особливостях кожного віку. Хореограф має уміло а також відповідно до вікових особливостей розподіляти фізичне навантаження. А коли складається репертуар і формується план виховної роботи просто неможливо обійтися без урахування психологічних особливостей кожного вікового періоду.

Заняття в танцювальному колективі - важлива частина в житті дитини. Він виявляється в новій, цікавій сфері спілкування. Значними для нього є і взаємини з педагогом і з однолітками, які будуються на основі занять спільною справою - танцювальним мистецтвом.

Працюючи з дітьми в танцювальному колективі, вивчаючи методичну літературу, можна зробити висновок, що на кожному етапі навчання слід враховувати вікові та індивідуальні особливості дітей.

3.2. Принципи навчання в танцювальному колективі

Для підвищення морального потенціалу особистості дитини, розвитку його активності і поліпшення якості навчання з різноманіття загальноосвітніх принципів освіти можна виділити наступні:

1. Принцип доступності - «від простого до складного», так як, у початківців виникає проблема того, що вони завжди повинні бачити результат своєї праці, а це на жаль не завжди легко на перших етапах занять. Правильним є підхід педагога який на початку співпраці з дитиною використовує вже існуючі елементарні знання дитини. Вони роблять для своїх учнів легкі постановки використовуючи найпростіші хореографічні елементи. Завдяки такому підходу у дітей з'являється стимул для того щоб продовжувати навчання та тренування, вони привчаються до сценічної поведінки і розвивають відповідальність за свою роботу. Дитина радіє якщо виконана робота приносить їй успіх. Але навпаки якщо такого результату не буде вона стає безперспективною. Для того щоб уникнути останнього дітям

потрібно ставити лише ті задачі які вони спроможні виконати в силу свого віку, фізичних та емоційних можливостей.

2. Принцип свідомості і активності. Педагог повинен виховати в дітях відповідальність за відвідування кожного заняття. Це вимагає величезного терпіння, освіченості і тактовної поведінки. Нерідко педагог стикається з тим що діти просто не розуміють його. Це буває залежить не лише від правильності викладання педагога а й від невміння дитини слухати і чути, що від нього вимагається. Це якість характеру виховується поступово в культурі спілкування дитини. Використовуючи такий принцип керівник повинен показати дітям всю свою майстерність та виявити любов. Кожен педагог має свій власний стиль роботи, свою методику та свої вимоги до учнів. Саме від цього і залежить якого успіху набуде колектив, і як він буде розвиватися. Нескладно буде простежити, що якщо педагог ставить чіткі і обґрунтовані вимоги то організація роботи колективу буде вища ніж у викладача з непевними вимогами. Це має великий вплив на показники танцювального колективу.

3. Принцип наочності. Кожен педагог-хореограф зобов'язаний чітко, грамотно і вміло показувати матеріал. Це одна з головних вимог від якої залежить навчання дитини мистецтву хореографії особливо на початковому та молодших класах. Учні повністю повторюють всі рухи, елементи танцю за своїм викладачем, отже викладач не повинен допускати помилок. Можна сказати що учні повністю копіюють характер та манери виконання хореографічних елементів за своїм педагогом. За тим як діти виконують вправи, рухи, постанови можна визначити якість знання педагога, його стиль роботи. Тому, необхідно бути уважним, щоб виключити ті недоліки, які проявляються в виконавстві.

4. Принцип індивідуалізації. У кожної дитини є свій щоденник, таблиць де можна простежити всі успіхи цієї дитини. Тут можна знайти оцінки, характеристику професійного успіху і навіть стан його розвитку та поведінки. Це додаткова праця для викладача вести такі щоденники для

кожної дитини окремо, але це досить корисно. Аналіз записів у карті може допомогти викладачу проаналізувати якість навчання дитини. Може виявитися, що лінощі і інертність учня при початковому етапі навчання переростає в професійний інтерес, такі зміни в характері та відношенні дитини до мистецтва не є рідкими. Ретельний аналіз цих записів допоможе викладачеві удосконалити методи своєї роботи, надати цілеспрямованість і певну перспективу педагогічному виховного процесу в колективі [15].

До принципів, що відображають ідейні основи виховання і освіти, відносяться загальні соціальні принципи виховної стратегії суспільства, такі як принцип всебічного розвитку особистості, принцип прикладного, принцип оздоровчої спрямованості.

1. Принцип всебічного розвитку особистості. До одного з основних чинників, завдяки якому дитина може активно розвиватися на заняттях, відносяться строгі морально-етичні норми, які мають великий виховний вплив. Відкриті та щирі відносини між дітьми та їх педагогом, наявність здорової атмосфери в колективі і поза класом і активного творчого процесу спонукає дітей співвідносити інтереси особисті з груповими, колективними. Це виховує почуття відповідальності за свої вчинки, поведінку, успіхи та падіння, дисциплінованість у класі, приносить дітям велике задоволення і, природно, підвищує самооцінку. Для того щоб додати стабільності, підвищення ролі колективу потрібно розширити коло спілкування з іншими ансамблями та танцювальними колективами, звернення до інших жанрів і напрямів в мистецтві. У дітей зміцнюється свідомість суспільної ролі своєї творчості, свого авторитету, усвідомленими стають мотиви поведінки. Заняття хореографією і захоплення цим видом мистецтва допомагає дитині перенести це захоплення і у музику, вони починають читати книги, збирати вирізки і фотографії з газет і журналів з артистами балету, ансамблями, прослуховувати аудіокасети з музикою різних напрямків, переглядати спеціальні відеокасети та інше. Тут доречно залучити дітей до аналітичної

роботи, організовуючи різні бесіди, диспути, щоб діти правильно розуміли змістовну сторону хореографічного мистецтва [22].

2. Принцип прикладного. На занятті вчитель може запропонувати дітям доповнити танцювальну комбінацію або навіть скласти її повністю, виконати той чи інший рух, який не стосується їх програми навчання. Діти спочатку можливо не досить сміливо, але з часом це виправиться, за підтримки викладача, активно включаються в творчу роботу. Важливо, щоб дитина змогла застосувати свої знання, бажання в здійсненні задуманого. Необхідно заохочувати творчу ініціативу дітей, так як багато хто з дітей у подальшому, допомагають своєму викладачу у роботі з меншим поколінням. Розумний педагог довіряє своєму учневі, направляє його в навчальній і постановочній роботі. Таким чином, діти, настільки активно включившись в творчу хореографічну атмосферу, обирають професію хореографа.

3. Принцип оздоровчої спрямованості. Займаючись в танцювальному колективі, діти покращують свої фізичні якості, здобувають нові рухові навички. Тим самим, відбувається оздоровлення і загальне зміцнення організму. Особливо слід відзначити, такі якості як: витривалість, гнучкість а також музичність і акторська майстерність. Виконання танцювальних вправ викликає пристосувальні морфологічні та функціональні перебудови організму, що відбивається на поліпшенні показників здоров'я і в багатьох випадках має лікувальний ефект. Під впливом танцювальних і гімнастичних вправ можна істотно змінювати форми статури. Вчиться керувати своїми рухами, опановує нові, може виконувати їх під музику, а також художньо передавати і переживати музичні образи в пластиці [17].

Слід зазначити і специфічні принципи навчання в хореографії.

1. Принцип безперервності занять. Сутність цього принципу полягає в цілісній системі занять, в якій передбачається послідовність в проведенні уроків. А також, необхідно забезпечити постійну спадкоємність ефекту занять, усунути великі перерви між ними з метою виключення руйнівної дії того, що було придбано раннє в процесі навчання. При навчанні

танцювальним рухам ефект від проведеного заняття повинен нашаровуватися на ефект попередніх уроків з тим, щоб в кінцевому підсумку сталося підсумовування цих ефектів. У практиці добре відома мала ефективність навчання при тривалих перервах між заняттями

2. Принцип системного чергування навантажень і відпочинку. Системне чергування навантажень і відпочинку в процесі навчання танцювальним рухам є важливим положенням, від якого в кінцевому підсумку залежить сумарний ефект заняття. Для збереження підвищеного рівня функціонування різних систем організму потрібні повторні навантаження через строго певні інтервали відпочинку.

3. Принцип поступового нарощування розвиваючих-тренувальних дій. Прогресуюче розвиток танцювальних умінь і навичок можливе лише за умови систематичного підвищення вимог до функціональної діяльності організму. Для вдосконалення танцювальної техніки характерна не тільки відпрацювання деталей прийому виконання, а й нарощування сили і швидкості. Тому необхідно ускладнювати вимоги і завдання до виконання, при цьому закріплюючи досягнуті результати.

4. Принцип циклічної побудови занять. Даний принцип дозволяє здійснювати побудову системи занять з урахуванням і в рамках завершених циклів, а також з урахуванням прогресування ефекту заняття, загального розвитку і спеціальної підготовленості.

5. Принцип вікової адекватності. Цей принцип зобов'язує послідовно змінювати спрямованість занять відповідно до вікових особливостей розвитку дітей. Це є основоположним в процесі навчання хореографії.

Всі перераховані принципи відображають різні закономірності і сторони цілісного процесу навчання танцювальним навичкам. Вони взаємно доповнюють один одного і складають єдність методичних положень.

Таким чином, вивчивши літературу з теорії і методики фізичного виховання, на основі педагогічного досвіду, були показані принципи навчання в танцювальному колективі.

3.3 Форми організації занять в танцювальному колективі

Існує велика кількість форм і способів організації та побудови занять в танцювальному колективі. У Центрах Додаткового Освіти Дітей існують урочні і позаурочні форми. До урочним форм відносяться заняття хореографією, що проводяться викладачем з постійним складом займаються по певних днях тижня. До позаурочний - виступи, конкурси та фестивалі, а також самостійні заняття учнів.

Для визначених форм занять характерно те, що діяльністю управляє педагог з хореографії, який протягом строго встановленого часу в спеціально відведеному місці керує процесом заняття, з відносно постійною за складом групою. При цьому потрібно пам'ятати про дотримання частоти занять, їх тривалості і взаємозв'язку. В системі навчання обов'язковим є дотримання установлених форм структури та побудови заняття з хореографії які передбачають розподіл заняття на три складові частини: підготовчу, основну і заключну. Підготовча частина необхідна для початкової організації, психічної та фізичної підготовки організму до майбутньої основної роботи. Основна частина забезпечує навчання техніці рухових дій, виховання фізичних і особистісних якостей. Заключна частина призначена для поступового зниження навантаження на організм і організованого закінчення заняття [24].

За ознакою основної спрямованості розрізняють заняття ритмічною гімнастикою, партерної гімнастикою, класичним танцем, народним танцем, сучасним танцем, а також уроки- репетиції.

Ритмічна гімнастика відноситься до оздоровчих видів гімнастики, головне призначення яких полягає в тому, щоб зміцнювати здоров'я людини, підтримувати на високому рівні його фізичну і розумову працездатність.

Ритмічна гімнастика - це загальнодоступний, високоефективний, емоційний вид серед оздоровчих напрямків гімнастики. Доступність ритмічної гімнастики в тому, що її зміст базується на простих

загальнорозвиваючих вправах і для занять нею не потрібно спеціального устаткування. Ефективність ритмічної гімнастики полягає в її різнобічному впливі на опорно-руховий апарат, серцево-судинну, дихальну і нервову системи організму людини. Вона сприяє нормальному функціонуванню, як окремих органів, так і організму в цілому [27].

Емоційність занять пояснюється не тільки музичним супроводом і елементами танцю, що входять в комплекси вправ ритмічної гімнастики, а й образними, сюжетними композиціями, які відповідають віковим особливостям дітей, а також прагненням погоджувати свої рухи в колективі і можливістю демонструвати добре відпрацьовані вправи. У дітей поліпшується музичний слух і емоційне сприйняття музики.

Ритмічна гімнастика розвиває увагу, життєрадісність, винахідливість, самостійність, вона надає рухам природну невимушеність і впевненість. Заняття ритмічною гімнастикою не тільки фізично розвивають дітей і підвищують їх фізичну підготовленість, але і грають величезну роль в їх вихованні. Одним з головних результатів занять ритмічною гімнастикою - це виховання моральних якостей, свідомої дисципліни, працьовитості, охайності, доброзичливого ставлення до оточуючих.

Класична хореографія включає в себе заняття класичним екзерсисом (вивчення позицій рук та ніг класичного танцю, основних рухів у верстата і на середині).

Такі заняття виробляють правильну постановку корпусу, рук і ніг для танцю, розвивають координацію рухів, музикальність, стрімкість стрибків і обертань, багатство пластичних відтінків, красу поз, натхненність.

Терміном "класичний танець" користується весь балетний світ, позначаючи їм певний вид хореографічної пластики [26].

Класичний танець можна вважати основою хореографії. На цьому уроці осягаються тонкощі балетного мистецтва. Це велика гармонія поєднання рухів з класичною музикою. Класична хореографія - це хороший фундамент для вивчення будь-яких танцювальних напрямків. Специфічною

особливістю занять балетної хореографією є повільне поступальне залучення в фізичне навантаження всіх м'язів організму. Це призводить до поліпшення постави і координації, гармонізації роботи всього організму. Завдяки певним законам класичного танцю - виворотності ніг, міцної спини, координації рухів, певній роботі голови і рук, учні здатні виконувати неймовірно різноманітні рухи, використовуючи при цьому майже всі рухові можливості, закладені в людині природою. Всі ці закони вбираються на уроці класичного танцю, який складається з 2-х частин: вправи біля станка (екзерсис), спрямовані на гармонійний розвиток тіла танцюючого. Ті ж вправи в танцювальному варіанті переносяться на середину залу, потім йдуть вправи стрибкового характеру (алегро), вправи - обертання (тури), клас закінчується вправами на розтяжку і гнучкість [24].

Заняття народними танцями - одне з найцікавіших напрямків. Навчаючись народних танців, учні дізнаються танці різних національностей, звичаї, традиції, культуру. На уроках вивчаються позиції рук і ніг народного танцю, основні рухи російського народного танцю, українського танцю, білоруського та інші. Урок складається з вправ біля станка в різних національних характерах, танцювальних етюдів на середині, відпрацювання технічних елементів. Заняття народним танцем захоплюють дітей і збагачують духовно.

Сучасний танець - це сукупність численних напрямків естрадного та джаз танцю, брейк танцю, танцю модерн та інші. Ці види танцювального мистецтва дуже цікаві підліткам.

У кожного з цих стилів свої особливості. Сучасний танець розвиває координацію рухів, швидкість, силу, сприяє поліпшенню всіх фізичних якостей.

Партерна гімнастика- це комплекс вправ, спрямований на розвиток гнучкості і розтяжки. Заняття дозволять запобігти розтягування м'язів, сухожиль і зв'язок, сприяють швидкому відновленню м'язів після

навантажень, покращують постачання м'язів киснем і живильними речовинами [14].

Розтяжка покращує координацію рухів і підвищує якість виконання вправ. Дітям легше утримувати рівновагу, стежити за поставою. Поліпшення розтяжки допомагає виконувати рухи з більшою амплітудою і розмахом, гнучкість сприяє поліпшенню координації і дає можливість використовувати в танці складніші рухи.

Уроки - репетиції необхідні в танцювальному колективі для створення репертуару. Вони будуються в такий спосіб: постановка і розучування танцювальних номерів, закріплення і вдосконалення танцю. Постановки повинні бути емоційно забарвлені і передавати настрій музики, тому акторської майстерності також приділяється велика увага на репетиціях.

Таким чином, вивчивши літературу з викладання хореографії, на основі професійного досвіду, були перераховані деякі форми занять в танцювальному колективі.

ВИСНОВКИ

Займаючись хореографічним мистецтвом дитина виховується як індивідуальна, всебічно розвинена особистість. Від хореографа залежить зацікавлення та любов дитини до мистецтва танцю. Це може допомогти збагатити інтереси учнів та збагатити їх новими враженнями. Загалом мистецтво хореографії розвиває в дитині естетичне виховання, творче та емоційне ставлення до творів мистецтва. Кожний викладач має завдяки своєму досвіду дати учням грамотну підготовку, систематичний підхід до навчання, наповнити їх усіма необхідними навичками і вміннями, знаннями, та навчити своїх вихованців розуміти весь хореографічний матеріал для того щоб виконувати його правильно, грамотно і свідомо. Коли дитина ознайомила з мистецтвом хореографії помітно змінюється її художній смак, через це вона може помічати прекрасне не тільки в мистецтві а й в навколишньому світі і житті.

Заняття хореографією сприяють соціалізації особистості. Кожен прожитий день, кожне заняття в класі, репетиція або концерт змінюють інтереси і можливості дітей. Активність дітей на заняттях в хореографічному класі залежить від творчої ініціативи педагога, прагнення вести своїх учнів до вдосконалення виконавської майстерності та здоровому духовному розвитку.

Також не менш важливим є те, що заняття в хореографічному класі мають велике значення для фізичного розвитку дітей. Вони набувають струнку поставу, починають легко, вільно і граційно рухатися, позбавляються від комплексів та таких фізичних вад, як сутулість, «клишоногість», зайва вага та інше. У них поліпшується координація рухів. На заняттях в хореографічних класах корисні навички здобуваються природно. Вони стежать за своєю зовнішністю, за чистотою, акуратністю, витонченістю свого костюма і зачіски [22].

Слід пам'ятати, що успіх дітей в хореографічному колективі передусім залежить від викладача, який або володіє професійними знаннями і вміннями

застосовує їх у навчально-тренувальній роботі, або припускається помилок, які негативно впливають на дітей. Викладачам хореографії важливо знати особливості методики роботи з дітьми різного віку.

«Нехай люди притиснуть руки до своїх сердець і прислухаються до своїх душ - тоді вони зрозуміють, як треба танцювати», - говорила Айседора Дункан. Під час танцю легко знімається не тільки м'язову напруга - прояснюється свідомість, поліпшується емоційний стан і інтелектуальні здібності.

Навчання танцям - це цікаво і корисно!

Значення танців в нашому житті неможливо переоцінити з тієї причини, що, скільки існує людина, стільки існує і танець.

З найдавніших часів люди танцювали, танцюють сьогодні, і будуть танцювати завжди. Неважливо, який стиль танців вибирає дитина, ясно що заняття танцями - це просте і одночасно дивно ефективний засіб розвитку, яке працює відразу по декількох напрямках. Що дає навчання танцям дітям? В процесі занять танцюючий не тільки вчиться володіти своїм тілом і добре рухатися, він ще покращує фізичну форму і своє здоров'я: зникає зайва вага, м'язи і суглоби зміцнюються, хребет випрямляється, шкіра тіла підтягується, стає пружною і красивою, йдуть тілесні затискачі і напруги. Будь-яка вид танцю розвиває гнучкість, пластичність і граціозність, що в цілому веде до зовнішнього перетворення.

Крім чисто фізичної користі заняття танцями відчутно змінюють характер, психологію дитини. Завдяки заняттям нерідко відбувається оновлення відносин з оточуючими, він починають більш продуктивно спілкуватися з людьми, тому що під час навчання танцям опрацьовуються і зникають багато психологічних проблем і комплекси. Часом мова тіла набагато більш доречний і ефективний, особливо в тих випадках, коли людський - безсилий. Танець - мова, яку розуміє весь світ. Танці - це задоволення для тіла і душі, заняття танцями - приносять користь всьому

організму. Тому, в наш час, навчання танцям так популярно серед дітей та молоді.

Рух це життя. Тоді танець - це життя в русі, в комплексному розвитку всіх граней особистості. Життя в русі - це справжнє життя, повна краси, гармонії, творчості, здоров'я, радості, азарту і пригод. Життя, яку цікаво жити. Життя, яку хочеться жити.

У будь-якому випадку, дитина, яка приходить на заняття в хореографічний колектив обирає розвиток, вибирає активне життя. Він - вже переможець, тому що зумів побороти сумніви, комплекси і переступити поріг танцювального залу. Це заслуговує на повагу і захоплення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боярчиков Н. Н. Основи хореографічної роботи з дітьми.- С.-П.: Нева, 1999. - 130 с.
2. Годовський В.М., Арабська В.І. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом: Методичні рекомендації, лекції, навчальна програма. - Рівне: РДГУ, 2000. - 76 с.
3. Голдрич О.С. Методика викладання хореографії: Навчальний посібник. - Львів: «Сполом», 2006. - 84 с.
4. Колногузенко Б.М. Методика роботи з хореографічним колективом. Ч.1. Хореографічна робота з дітьми: Навч. посібник / Б.М. Колногузенко; Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2005. – 153с.
5. Тарасова Н. Б. Методика викладання танців. / Наталія Борисівна Тарасова. - М.: ПРІСТ, 2000. - 160 с.
6. Шевчук А. Дитяча хореографія / А. Шевчук. – К.: Шкільний світ, 2008. – 126 с.
7. Фріз П.І. Теорія і методика хореографічної роботи з дітьми: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Хореографія». - Дрогобич: ДДПУ, 2006. - 198с.
8. Березова Г. А. Классический танец в детских хореографических коллективах / Берёзова Г. А. – Киев: «МУЗИЧНА УКРАЇНА», 1979. – 260 с.
9. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте./ Выготский Л. С., М.: Просвещение, 1991. – 90 с.
10. Горшкова Е. От жеста к танцу / Е. Горшкова. – Москва: ГНОМид, 2003. – 188 с.
11. Кузьмина Н. Способности, одаренность, талант учителя / Н. Кузьмина, Ленинград, 1985. – 246 с
12. Васильєва О. Розвиток творчої особистості дитини в хореографічній діяльності / О. Васильєва, І. Поклад // Мистецтво та освіта. – 2002. – № 2. – С. 15–21

13. Моляко В. Психология творческой деятельности / В. Моляко. – К. : Знание, 1978.
14. Моляко В. Творчий потенціал людини як психологічна проблема / В. Моляко // Психологічна газета. – 2005. – № 6. – С. 4–5.
15. Концепція позашкільної освіти та виховання // Освіта. – 5 бер. – 1997.
16. Національна доктрина розвитку освіти в Україні в ХХІ ст. // Вища школа. – 2002.
17. Пономарев А. Психология творения / А. Пономарев. – М., 1999. – 480 с.
18. Тараканова А. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах: методический материал / А. Тараканова ; Міністерство освіти України, Ін-т змісту і метод. навч. – Київ : ІЗМН, 1996. – 284 с.
19. Фриз П. Зміст, форма і сутність хореографічної культури та її вплив на творчий розвиток особистості дитини / П. Фриз. // Музикознавчі студії : Науковізбірки ЛДМА імені М. Лисенка. – Львів. – 2007. – Вип. 16.– С. 15–23.
20. Чудновский В. Воспитание способностей и формирование личности / В. Чудновский. – М., 1986. – 23 с.
21. Череднякова А. Б. Педагог-хореограф как специалист социальной культурной сферы [Текст]. / А. Б. Череднякова // Социально-культурные проблемы подготовки специалистов в вузе. – Челябинск, 2007. – С. 152 – 163.
22. Марченко С. Е. Роль педагога-хореографа в эстетическом воспитании подростков / С.Е. Марченко // Омский научный вестник : научный журнал. – Омск : Изд-во ОмГТУ, 2010. – № 5 (91). – С. 132 – 134
23. Гончаренко Ю. В. Естетичне виховання учнів початкових класів у процесі хореографічної діяльності: дис. ... канд. пед. наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія та методика виховання. –

- Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля.
– Луганськ, 2009. – 230 с.
24. Юсов Б. П. Взаимосвязь культурогенных факторов в формировании художественного мышления учителя образовательной области «Искусство» [Текст] / Б. П. Юсов. – М. : Компания Спутник +, 2004. – 252с.
25. Уколова Л. И. Формирование духовной культуры молодого поколения [Текст] / Л. И. Уколова // Искусство и образование. – 2008. – № 2. – С. 62–67.
26. Паршук С. М., Драган А. О. Роль хореографии в гармоничном развитии младших школьников / С. М. Паршук, А. О. Драган // Успехи современного естествознания. – 2011. – № 8 – С. 185–186.
27. Малюков А. Психология переживания и художественное развитие личности / А. Н. Малюков. – Дубна : Феникс, 1999. – 256 с.
28. Суртаев В. Я. Ценностные ориентации молодежи в социокультурном пространстве / В. Я. Суртаев. СПб. : АТН, 2010. – 352 с.
29. Легка С. А. Українська народна хореографічна культура ХХ століття : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури» / С. А. Легка. – К., 2003. – 20 с.
30. Станішевський Ю. О. Український радянський балетний театр (1925 – 1975) / Ю. О. Станішевський. – К. : Муз. Україна, 1975. – 222 с.
31. Артемова Е. Некоторые теоретические и практические проблемы эстетического воспитания / Е. Артемова – Вопросы философии. – 1987. – №4. – 503 с.
32. Буров А. Предмет и содержание эстетического воспитания, его соотношения с другими видами воспитания / А. Буров. – М.: Просвещение, 1971. – 23 с.
33. Колногузенко Б.М. Методика роботи з хореографічним колективом. Ч.1. Хореографічна робота з дітьми: Навч. посібник / Б.М. Колногузенко; Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2005. – 153с.

34. Шевчук А. Дитяча хореографія / А. Шевчук. – К.: Шкільний світ, 2008. – 126 с.
35. Мануйлов Б.Б. Развитие нравственных и эстетических ценностей личности ребенка в процессе хореографического творчества: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 – М., 2001. – 21 с.
36. Мартыненко Е.В. Педагогические условия формирования хореографических умений детей 5-6 летнего возраста в дошкольных учреждениях: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / Бердянский гос. педагогический ун-т. — Бердянск, 2005. — 24
37. Михайлова М.А., Воронина Н.В. Танцы, игры, упражнения для красивого движения. В помощь музыкальным руководителям, воспитателям и родителям. – Ярославль: Академия Холдинг, 2000. – 112с.
38. Шевчук А. Дитяча хореографія: програма та навчально-методичне забезпечення хореографічної діяльності дітей від 3 до 7 років : навчально-методичний посібник / А. Шевчук. – К. : Шкільний світ, 2008. – 128с.
39. Базовий компонент дошкільної освіти / Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В. та ін.; наук. кер. А. М. Богуш. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с
40. Горшкова Е. В. От жеста к танцу. Методика и конспекты занятий по развитию у детей 5-7 лет творчества в танце / Е. Горшкова. – М. : Издательство «Гном и Д», 2002. – 120 с.
41. Мартиненко О. В. Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом (дошкільний вік): навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.020202 Хореографія* / Олена Мартиненко. – Бердянськ : Видавець БДПУ, 2014. – 301 с.
42. Годовський В.М., Арабська В.І. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом. – Рівне: РДГУ, 2000.

43. Голдрич О.С. Методика викладання хореографії. – Львів: СПОЛОМ, 2006.
44. Голдрич О.С. Методика роботи з хореографічним колективом. – Львів: СПОЛОМ, 2006.
45. Забрєдовський С.Г. Методика роботи з хореографічним колективом: навч. посіб. – К. : НАКККіМ, 2010.
46. Антипова І.М. Танцювальний гурток в клубі / І.М. Антипова. - К.: Мистецтво, 1964, 1972. – 62 с.
47. Балет: енциклопедія / гл. ред. Ю. Н. Григорович. – М. : Сов. енциклопедія, 1981. – 623 с.
48. Блок Л. Классический танец: История и современность / Л. Д. Блок. – М. : Искусство, 1987. – 556 с.
49. Байтальська С. С. Музичне виховання та основи хореографії з методикою викладання : конспект лекцій і метод. рек. / С. С. Байтальська. – Луцьк : Вежа, 2009. – 72 с.
50. Бондаренко Л. Методика хореографічної роботи в школі і позашкільних закладах / Л. Бондаренко. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К. : Муз. Україна, 1974. – 238 с.
51. Бондаренко Л.А. Ритміка і танець / Л. Бондаренко. - К.: Музична Україна, 1989. – 132 с.
52. Бондаренко Л. Ритміка і танець у 1–4 класах загальноосвітньої школи / Л. Бондаренко. – К. : Муз. Україна, 1989. – 232 с.
53. Голдрич О. Хореографія : навч. посіб. / О. Голдрич. – Л. : Край, 2003. – 158 с. Голдрич О. Методика роботи з хореографічним колективом : навч. посіб. / О. Голдрич. – Л. : Каменярь, 2002. – 59 с.
54. Зубатов С.Л. Методика роботи з хореографічним колективом / С.Л. Зубатов - К., 1997 – 87 с.
55. Колногузенко Б.М. Хореографічна культура режисера / Б.М. Колногузенко - Харків: 1991. – 78 с.

56. Бухвостова Л.В. Балетмейстер и коллектив: Учебное пособие [Текст] / Л.В. Бухвостова, Н.И. Заикин, С.А. Щекотихина. - Орел: Орловский ГИИиК, 2007. - 248 с
57. Ваганова А.Я., Основы классического танца: Учебник. [Текст] / А.Я. Ваганова. - Л.:, 1963. -с.
58. БаришніковаТ. Основы хореографії. - М., 2001. - 272 с.
59. Методика работы с хореографическим коллективом [Текст]: учебнометодическое пособие / Сост. Э.И. Герасимова, КОКК. - Киров, 2010. - 36 с.
60. Пуртова Т.В., Беликова А.Н., Кветная О.В. Учите детей танцевать: учеб. Пособие для студ. Учреждений сред. Проф. образования. - М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2003. - 265 с.
61. Слыханова В.И. Формирование движенческих навыков [Текст]: Движения и элементы мужского народного танца / В.И. Слыханова. - М.: Издательский дом ""Один из лучших"", 2007. - 44 с.: ил
62. Цорн А.Я. Грамматика танцевального искусства и хореографии. - М.: Изд-во "Лань", "Планета музыки", 2011. - 544 с.
63. Работа с мальчиками в хореографическом коллективе 6-7 летнего возраста [Текст]: информационно-методический сборник материалов для руководителей хореографических коллективов / Сост. Новоселов С.В. и др., обл. Дом народного творчества Кировский. - Киров, 2009. - 38 с. + CD-R
64. Хореографическая педагогика [Текст]: вопросы муз. воспитания, актерского искусства и режиссуры; худож. оформление танца; хореогр. работа с детьми / Гум. ун-т профсоюзов СПб. - Киров: Диамант, 2007. - 116 с.
65. Борисов-ДрондінО.М. Танець класичний: термінологія і пластична структура елементів екзерсису // Навчально-методичний посібник. - Самара, 2003.

66. Бурля О. А. Формування педагогічної майстерності керівника дитячого хореографічного об'єднання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.06; Київський нац. ін-т культури і мистецтв. – К., 2004. – 219 с.
67. Гончаренко Ю. В. Естетичне виховання учнів початкових класів у процесі хореографічної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07; ДВНЗ «Запорізький національний університет». – Запоріжжя, 2009. – 230 с.
68. Жиров О. А. Розвиток української народної хореографії у мистецько-педагогічній спадщині та діяльності Кіма Василенка (50-90 роки ХХ ст.): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01; Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – 271 с.
69. З досвіду позакласної та позашкільної виховної роботи серед дітей і молоді / відп. ред. Е. М. Марієнгоф. – К.: Радянська школа, 1958. – 152 с.
70. Кобзар Б. С. Позакласна та позашкільна виховна робота / Б. С. Кобзар. – К.: Знання УРСР, 1973. – 46 с.
71. Лоев М. Діти в палаці // Соціалістична культура. – 1973. – № 6. – С. 36-37.
72. Фриз П. І. Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини: дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01; Київська держ. академія керівних кадрів культури і мистецтв. – К., 2007. – 181 с.
73. Щербо А. Б., Джола Д. М. Форми і методи позакласної роботи з естетичного виховання учнів. – К.: Радянська школа, 1972. – 167 с.